

жайності (ранги 1-3). Ранжирування різниці між максимальними значеннями ознаки й мінімальними показниками врожайності свідчить, що кращими показниками стабільності вирізнялися лінії Лютесценс 06-05, Лютесценс 10-36, Лютесценс 12-15 та Лютесценс 08-26. За коефіцієнтом варіації та ранжиром варіанс стабільності виділено лінії Лютесценс 10-36, Еритроспермум 13-39, Лютесценс 08-26 та Альбідум 10-41.

За гомеостатичністю і селекційною цінністю виділено лінії Еритроспермум 13-39, Лютесценс 10-36, Лютесценс 08-26, Лютесценс 06-05 та Лютесценс 05-24, які перевершили стандарт Елегія миронівська. Близькі до одиниці значення за коефіцієнтом регресії мають лінії Лютесценс 13-14, Лютесценс 11-17, Лютесценс 05-24, Лютесценс 06-05, Еритроспермум 13-39, що свідчить про адекватну відповідь на зміну умов вирощування.

На основі аналізу параметрів урожайності та її варіабельності під дією мінливості чинників довкілля виділено лінії пшениці з підвищеною адаптивною здатністю.

Кращі за загальною адаптивною здатністю лінії пшениці м'якої ярої було передано як сорти на державне сортовипробування. У 2014 р. передано сорт пшениці м'якої ярої Злата, у 2015 р. – Дубравка, Оксамит миронівський, МПП Світлана, Божена.

УДК 631.526.3:633.34

Джемесюк О. В., здобувач

E-mail: dzhemesiuk@i.ua

Новицька Н. В., кандидат сільськогосподарських наук,

доцент кафедри рослинництва

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: novictska@rambler.ru

ВРОЖАЙНІСТЬ СОРТІВ СОЇ РІЗНИХ ГРУП СТИГЛОСТІ

Сою як стратегічну для українського землеробства культуру можна висівати на великій території соєвого поясу, який включає Лісостеп, північний, центральний і південно-західний Степ, лісостепові райони Полісся та зрошувані землі південного Степу, де можна збільшити площу її посівів до 4 млн. га. Потенціал урожайності вітчизняних ранньостиглих сортів сої становить 2,5–3,0 т/га, середньостиглих – 3,0–4,0, середньо-пізньостиглих – 4,1–4,5 т/га. Зокрема, урожайність нових сортів селекції Інституту кормів і сільського господарства Поділля в 2015 році становила: ‘Золотиста’ – 3,9 т/га, ‘Хуторяночка’ – 4,6, ‘Артеміда’ – 3,9, ‘КиВін’ – 3,8, ‘Омега вінницька’ – 4,0, ‘Феміда’ – 3,7, ‘Діона’ – 3,4, ‘Смолянка’ – 4,9, ‘Говерла’ – 3,3, ‘Монада’ – 4,4, ‘Анатолі-

ївка' – 3,7, 'Оксана' – 3,7 т/га. Це при тому, що в зоні Лісостепу сорти середньостиглої групи зазнали жорсткої засухи. Таким чином, маючи високопродуктивні сорти сої української селекції, на наш погляд, немає необхідності завозити невідомі іноземні сорти, що створювалися для зовсім інших природно-кліматичних умов: вони в умовах України уражаються хворобами, погано реагують на посушливі і гостро посушливі періоди, тому дуже знижують урожай. Сучасним сортам українського різновиду притаманна нова архітектоніка рослин: при оптимальній густоті вони прямостоячі, мають обмежену гіллястість, потовщене стебло, крупне насіння, різний ступінь опушення, можуть висіватися широко-рядно, зі звуженими міжряддями, суцільним рядковим способом, з більшою густотою рослин. За оптимальної густоти рослин основна кількість і маса бобів та насіння на них формується на головному стеблі, менша – на бокових гілках. Завдяки вищому прикріпленню бобів нижнього ярусу на рослинах зменшуються втрати врожаю при збиранні.

Нами була проведена в 2013–2015 рр. порівняльна оцінка сучасних сортів сої різних груп стиглості у ВП НУБіП України «Агрономічна дослідна станція». Математичну обробку результатів проводили з використанням методів дисперсійного та кореляційного аналізів і статистичної оцінки середніх показників, у відповідності до методики Б. А. Доспехова (1985).

Встановлено, що на чорноземах типових лісостепової зони України за внесення $N_{30}P_{60}K_{60}$ середня урожайність в межах ультранької група була 1,48–1,59 т/га, середньоранньої – 1,93–2,39, середньостиглої – 2,51–2,74 т/га. У групі досліджених ультраньких сортів сої вищу і стабільну по роках врожайність відмічено в сорту 'Аннушка' з урожайністю від 1,49 т/га в 2013 до 1,75 т/га в 2014 році, у групі середньоранніх – сорт 'Хорол': від 2,32 т/га в 2013 до 3,01 т/га в 2014 році та у групі середньостиглих – сорт 'Ювілейна' з урожайністю від 3,02 т/га в 2015 до 3,34 т/га в 2014 році. Виходячи з проведених досліджень на чорноземах типових Лісостепу України рекомендовано висівати сорти сої 'Аннушка', середня врожайність якого становить 1,59 т/га, 'Хорол' – 2,39 т/га та 'Ювілейна' – 2,74 т/га за внесення $N_{30}P_{60}K_{60}$.